

OP ZOEK NAAR NIRMEEN

Als de Syrisch-Nederlandse Alaa een tas koopt met daarin
de naam van de Syrische vluchteling die hem gemaakt heeft,
besluit ze naar haar op zoek te gaan.

Ik prijs me gelukkig met het luxe leventje dat ik in Nederland leid - en ik verlang terug naar mijn land, dat uiteenvalt

Mijn dochters Dana en Nora helpen me met inpakken. Er moeten wel genoeg jurkjes mee, vindt mijn jongste, Nora van zes. Ik stop nog snel een doos bonbons in mijn tas. Op naar Beiroet, op zoek naar Nirmeen. Nirmeen is een Syrische, net als ik. Ze is Syrië ontvlucht en maakt vanuit een vluchtelingenkamp prachtige tassen. Ik heb zo'n tas gekocht. Binnenin vond ik een briefje met haar naam en ik besloot naar haar op zoek te gaan.

WAT VOORAFGING

Op mijn twintigste kwam ik vanuit Syrië naar Nederland. In Syrië voelde ik continu de onderdrukking van de dictatuur. Het bepaalde zelfs mijn studierichting; ik kon geen journalistiek studeren omdat ik geen lid was van de Ba'ath-partij. Mijn familie is nooit voor Assad geweest. Mijn vader is een bekende schrijver in het Koerdische deel van Syrië, mijn moeder was directeur van een lagere school. Ik ben opgegroeid met het idee dat vrouwen gelijk zijn aan mannen. Mijn vader moedigde me aan om mijn eigen mening te vormen en niets voor waar aan te nemen – al werd onze vrijheid pal buiten de voordeur ingeperkt. Hij gaf me mee dat ik trouw moest blijven aan mezelf. In Nederland ontmoette ik mijn man, een

Nederlander, en met hem kreeg ik twee dochters. Ik werd programmamanager bij de gemeente Delft, en ik kan me nog steeds geen leukere baan indenken. Maar toen in Syrië de protesten uitbraken, werd mijn Syrische hart abrupt wakker geschud. De mannen en vrouwen die door de straten van Damascus liepen, waren mijn stadgenoten. Ik kon hun protesten niet negeren. Ik nam drie maanden onbetaald verlof op, liet mijn caravan beschilderen en samen met mijn schoonzus reed ik ermee richting Damascus. Op naar de revolutie! De caravan is nooit verder gekomen dan Milaan; we zouden hem niet op tijd op de veerboot krijgen die maar eens in de zoveel dagen ging, en we wilden op tijd in Damascus zijn voor de eerste 'verjaardag' van de revolutie op 15 maart. In de caravan trokken twee Syrische vluchtelingen. Met een groep internationale hulpverleners, journalisten en Human Rights Watch-medewerkers reisden we in een bonthe stoet verder tot een vluchtelingenkamp bij de Syrische grens. Daar stopte onze reis, we werden niet doorgelaten. Ik en mijn schoonzus besloten toen terug te gaan. Een paar maanden later zag ik tot mijn schrik een foto van de vluchtelingen met geweren aan het front, ze hadden zich bij het Vrije Syrische Leger aangesloten.

Syrië verviel in een burgeroorlog en al snel kreeg ik door dat het verzet net zo gewelddadig te werk ging als Assad. Gewone burgers kwamen klem te zitten in een uitzichtloze situatie. Ik voelde me machteloos – er was geen oplossing meer. Ik moest voor mezelf weer de balans zien te vinden tussen mijn leven hier en mijn gevoelens voor daar. Ik ben ook nog moeder, vrouw, werknemer. Ik kan Syrië niet negeren, maar ik wil niet langer dat de gebeurtenissen daar mijn geluk bepalen. Ik sloot me af voor het nieuws en ging verder met mijn leven. En toen stuitte ik bij een benefietconcert in Utrecht op een kraampje waar prachtig borduur- en haakwerk werd verkocht, gemaakt door Syrische vrouwen die naar Libanon waren gevlucht. Zo verdienden ze wat geld om in hun levensonderhoud te voorzien. Voor een vriendin kocht ik een mooie zwarte schoudertas, met rode en paarse borduursels. Toen ik de tas later aan haar gaf en zij hem opende, vonden we er een briefje in. Er stond in het Arabisch een naam op gekrabbeld: Nirmeen. Het briefje van Nirmeen trok me weer de Syrische revolutie in. Ik wilde weten wie ze was, en hoe haar leven eruitzag. Nirmeen is een moderne naam, ze moest een jonge vrouw zijn, of een oudere vrouw uit een vooraanstaande, moderne familie. Was ze getrouwd, had ze kinderen? Hoe zag haar leven als vluchteling in buurland Libanon eruit?

SYRIËRS IN LIBANON

Libanon ligt in een uitsparing van Syrië, een beetje zoals Nederland in de oksel van Duitsland ligt. Het land telt vier miljoen inwoners, maar inmiddels ook ruim een miljoen Syriërs, volgens de UNHCR, de VN-organisatie voor de opvang van vluchtelingen. Bijna 300.000 van hen wonen in de hoofdstad Beiroet. Ze huren met velen goedkope appartementen en zijn bereid om voor lagere lonen te werken. Kansarme vluchtelingen wonen samen in kampen en krijgen steun van de UNHCR. De kampen bestaan uit goedkope, slechte woningen die dicht op elkaar staan en steegjes met open riolen. De kampen bestaan al sinds 1948, toen met de oprichting van Israël duizenden Palestijnen op de vlucht sloegen en in Libanon en Syrië terecht kwamen.

IN HET KAMP

Het is al 's avonds laat als ik uit het vliegtuig stap. Het is aangenaam warm en het ruikt vertrouwd – een vage rioollucht. Een taxi brengt me naar het Bella Riva hotel, pal aan de Beiroetse Corniche, de promenade langs de zee. In de zwoele nacht loop ik het balkon op. Tegenover mijn kamer wordt een flat gebouwd. Ik ben hier eerder geweest, herinner ik me nu, toen mijn jongste, Nora, nog geen jaar was. Destijds bouwden ze aan precies hetzelfde project. Het gebouw

ernaast was ook toen verlaten. Er staat nog een bed, een stoel op het balkon, maar de ramen zijn stuk. Beiroet is een sensuele dame met talloze littekens. Ze herstelt maar langzaam van alle aanvallen en oorlogen waarin ze de laatste decennia verweekt raakte – en toch bruist de stad. Haar inwoners plukken de dag.

Toen ik met mijn ouders voor het eerst in Beiroet kwam, was ik een jaar of veertien. Ik zag de diepe kogelgaten in de gevels, de verlaten gebouwen. Zo ziet oorlog er dus uit, dacht ik. Ik had, buiten de beelden op tv, nog nooit een oorlog meegemaakt. Hoe had ik toen kunnen bedenken dat op een dag mijn land hetzelfde zou overkomen? De volgende dag ga ik naar Shatila, een vluchtelingenkamp midden in Beiroet. Boven de straat hangen kluwen elektriciteitsdraden, afval wordt overal gedumpt. De straat leidt naar talloze steegjes die weer leiden naar vervallen huizen. Op lege plekken zijn met grove grijze bakstenen eenkamerappartementen uit de grond gestampt van vier bij vier, die als blokken op elkaar gestapeld zijn. De taxichauffeur zet me af bij een steegje waar een poster hangt met daarop de gezichten van Yasser Arafat en Saddam Hoessein, de vroegere dictator van Irak. Er wonen 30.000 vluchtelingen, vooral Syriërs. Tussen de huizen door leidt een pad naar een trap. Op de trap zitten vrouwen met jonge kinderen op schoot. Hier heeft Artsen zonder Grenzen een kliniek voor vrouwen

en jonge kinderen. Een verdieping hoger ligt het naaiatelier van de Syrische vluchtelingenorganisatie Basmeh & Zeitooneh. In een klein kamertje met twee bureaus en een kast met grote balen wol vind ik Reem. Ze zit half verscholen achter haar laptop. Reem is halverwege de twintig, ze draagt een strak shirtje met korte mouwen en heeft een piercing door haar linkerwenkbrauw. Ze ziet er oververhit uit. Ze heeft in Damascus gestudeerd en werkt nu hier als projectmanager, vertelt ze. Ze probeert huizen te repareren. In sommige huizen is de elektriciteit zo slecht, dat het door de muren heen lekt en mensen geëlektrocuteerd raken. Ik zet de doos bonbons op haar bureau neer. Ze glimlacht dankbaar naar me. Reem is ook verantwoordelijk voor het naaiatelier. Ik laat Reem de foto van de tas zien en het briefje. Ze kent Nirmeen wel, ze werkt iedere morgen in het atelier hiernaast, vertelt Reem. Dan kijkt ze naar de foto. “Dat is vreemd,” zegt ze. “Nirmeen haakt, deze tas is geborduurd.” Ze stuurt Nirmeen een WhatsAppje en vraagt haar om langs te komen. Ondertussen neemt ze me mee naar het atelier aan de andere kant van de gang.

VROUWEN ONDER ELKAAR

Op matrasjes tegen de muren zitten acht vrouwen, allemaal met hoofddoeken om en overjassen aan. Ze kletsen samen, bewonderen elkaars werk. Sommigen hebben hun kinderen bij zich. Aan de muur hangen

1. xxxx fotobijschrift
2. xxxx fotobijschrift
3. xxxx fotobijschrift
4. xxxx fotobijschrift

kleurenprintjes: een grijze muts, blauwe gehaakte schoentjes, een tas. De vrouwen werken hier twee tot drie uur per dag in drie ploegen. Ze werken meestal ongeveer tien dagen aan een handwerkje en krijgen per stuk betaald: zo’n twintig dollar. In totaal werken er inmiddels tachtig vrouwen voor Basmeh & Zeitooneh, vanuit huis en vanuit drie naaiateliers, vertelt Reem. Ze haken omslagdoeken, mutsen, speelgoedbeesten. Ze borduren tassen, kinderjurkjes en iPhone-hoesjes.

Rehab, die achter de naaimachine zit, volgt me met haar ogen. Rehab is zichtbaar in haar element achter de naaimachine. Ze ziet mijn camera en helpt me meteen om het naai- en borduurwerk uit te leggen, zodat ik er een foto van kan nemen. In Syrië werkte ze bij Adidas, legt ze uit. Ze zegt: “Hier voel ik me goed. We zijn vrouwen onder elkaar, we begrijpen elkaar, we steunen elkaar.” Rehab vluchtte naar Beiroet zonder man, met haar drie jongens van tussen de acht en veertien jaar. Ze staat er alleen voor, maar het lijkt haar niet te deren. Ze glimlacht. “Ik zoek nog een man,” roept ze, nu naar alle vrouwen. “Ik ben veertig, maar twee mannen van twintig is ook goed.” We lachen. ➡➡

1. xxxx fotobijschrift
2. xxxx fotobijschrift
3. xxxx fotobijschrift
4. xxxx fotobijschrift

Rehab vraagt me waar ik vandaan kom. “Ik heb gestudeerd in Damascus,” zeg ik. Ik heb nog steeds de sleutel van mijn studenten-appartementje in Damascus. Ik was er voor het laatst in de zomer van 2010, maar na alle bomaanslagen is mijn wijk volledig weggevaagd. De sleutel is het enige wat nog over is van mijn appartement. “Waar in Damascus?” wil Rehab weten. “Vlak bij de Palestijnse wijk Yarmouk,” leg ik uit. Ze glimlacht breed en vertelt waar zij woonde: letterlijk twee straten achter me. We gingen naar dezelfde groenteboer, dezelfde bakker! Hoe het is in onze oude buurt? Ze weet het niet, zegt ze. Met een spottende glimlach vult ze aan: “Ik zou niet weten wie ik zou moeten bellen om het te vragen.”

HET VERHAAL VAN NIRMEEN

Nirmeen is gearriveerd. Ik loop terug naar het kamertje van Reem. Nirmeen kijkt me nieuwsgierig aan. Ze heeft diepgrijze ogen, een groen-zwarte hoofddoek en een lange zwarte overjas. Ze is 26. Haar zoontje van vier en dochtertje van tweeënhalve dralen om

haar heen. Nirmeen is blij me te ontmoeten. Maar alle make-up op haar gezicht kan de armoede niet verhullen: ik zie vlekken op haar jas en gaten in haar hoofddoek. “Het is fijn om hier te komen en andere mensen te zien,” zegt ze. We lopen naar de kast waar het haak- en borduurwerk dat af is en nog niet verkocht is wordt verzameld. Nirmeen laat me een wit gehaakt kinderjurkje zien, met rode rozen erop, dat ze gemaakt heeft. “Ik stop mijn gevoel in mijn werk. Soms heb ik geld nodig en probeer ik zo snel mogelijk een stuk af te maken. Op andere momenten kan ik mijn liefde in een stuk stoppen – en juist die stukken worden het snelst verkocht.” Nirmeen is met haar man en kinderen uit Idlib gevlucht, vlak bij Aleppo, dat inmiddels helemaal in handen is van het Vrije Syrische Leger en van moslimextremisten. Ze is uitgetrouwde en haar man, een loodgieter, slaat haar. Het geld dat ze in Syrië verdiende als docent computerkunde, pakte hij van haar af. Ze wil bij hem weg, maar ze weet niet hoe. “Ik heb mijn ouders gevraagd, maar

ze zeggen, je kunt niet terug naar Idlib, we kunnen hier niet voor jou en je kinderen zorgen, er is hier gebrek aan alles.” Een paar dagen later neemt Nirmeen me mee naar haar huis. We slaan de hoofdstraat af een steegje in, links, rechts, dan weer links. De steeg is amper een meter breed, een scooter komt ons tegemoet, kinderen spelen in een hoekje. Op sommige plekken hellen de gebouwen over en is er nauwelijks daglicht. Uiteindelijk opent ze een deur in een donkere hoek. Binnen brandt een eenzaam peertje. Ik zie een trap met afgesleten treden en zonder balustrade. Op de trap liggen glasscherven en lege chipzakjes. Nirmeen woont op de derde verdieping. De keuken en de badkamer zijn een chaos. De vloer is net opengebroken om de riolering te herstellen, en het cement is nog niet droog. Alles is vies. Helemaal achterin is een kamertje van vier bij vier met twee matjes op de grond, een kast met daarop een tv en een kapstok. Dat is de woon- en slaapkamer van het hele gezin. Ze neemt me mee naar boven, naar het dak. Het is er bezaaid met rotzooi: een kapotte ventilator, een halve bureaustoel, glasscherven en lege plastic zakjes. Maar de zon schijnt er volop. “Hier kom ik om te dromen,” zegt ze verlegen. De vlucht naar Libanon heeft haar veranderd. In Syrië hield ze altijd haar mond. Nu durft ze meer. Ze praat met mensen – in Syrië had ze me nooit zo

TAS KOPEN?

[nog aanvullen] Volgt zo snel mogelijk (Reem vertelde dat ze een webshop gingen openen; Alaa gaat na of die er al is. Er is ook een Nederlandse distributeur en als de webshop niet loopt geven we liever het adres van de Nederlandse distributeur op.)